

מסכת ברכות

פרק א א מאימתי קורין את שמע בערבית.
משעה שהכהנים נכנסין לאכול
בתרומתן. כהנים שנטמאו וטבלו,
אין יכולים לאכול בתרומה עד
שיעריב שמשן, דהיינו צאת
הכוכבים. והא דלא תני משעת צאת
הכוכבים, מלתא אגב אורחיה קמ"ל
שאם נטמאו הכהנים בטומאה
שטהרתן תלויה בקרבן כגון זב
ומצורע, אין הכפרה מעכבתן
מלאכול בתרומה, דכתיב (ויקרא כב, ז)
ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן
הקדשים, ביאת שמשו מעכבתו
מלאכול בתרומה. ואין כפרתו

מעכבתו מלאכול בתרומה וכו': עד סוף האשמורה הראשונה. שליש הראשון של לילה, שהלילה נחלק לשלש
משמרות. ומשם ואילך לא מקרי תו זמן קריאת שמע דשכיבה, ולא קרינא ביה בשכבך. ומקמי צאת הכוכבים נמי
יממא הוא ולא זמן שכיבה. והמקדימים וקורים קריאת שמע של ערבית מבעוד יום, סומכים אהא דרבי יהודה
דאמר לקמן בפרק תפלת השחר תפלת המנחה עד פלג המנחה, שהוא שעה ורביע קודם הלילה. וקי"ל דעבד כר'
יהודה עבד, ומיד כשכלה זמן המנחה מתחיל זמן קריאת שמע של ערבית: עד שיעלה עמוד השחר. דכל הלילה
מקרי זמן שכיבה. והלכה כרבן גמליאל שגם חכמים מודים לו, ולא אמרו עד חצות אלא כדי להרחיק את האדם מן
העבירה. ומיהו לכתחילה משהגיע עונת קריאת שמע של ערבית דמתניתין דהיינו מצאת הכוכבים, אסור לסעוד
וכל שכן לישן עד שיקרא קריאת שמע ויתפלל: מעשה שבאו בניו מבית המשתה. בני רבן גמליאל שמעינהו

תפארת ציון

פרק א משנה א. משעה שהכהנים נכנסין וכו'.
עיין בתוספות צ' ע"א ד"ה והא קמ"ל. ואפשר
לומר דכוונת רצי צמה שאמר משעה שהכהנים
נכנסין וכו' לומר הטעם על מה שחייב הכתוב
לקרות את שמע בערבית, ולא די צמה שקבל עליו
עול מלכות שמים בשחרית, כמו שדי בצרכת
התורה וכלל הצרכות של שחרית גם על ערבית, על
זה אמר משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן,
והוא שהגם שהתרומה נקרא צם תרומתן על
שיהיה עיקר לחמם כמ"ס כי לחמו הוא [ויקרא
כ"ז ז'], אעפ"כ אינו מותר להכהן לאכול תרומה
אחר שטבל אלא אחרי שהעריצ שמשו דהוא זמן
לאת הכוכבים, דמזה נודע דזמן לאת הכוכבים
יהי' השתנות צענין הרוחניות של האדם על שמאז
נחל להאיר על האדם האור הרוחני מהיום הבא,
שעל זה אמר התנא אור ליום ארבעה עשר [ושם
פירשנו באריכות], וכן דדין הוא שמקבל אז עליו
עול מלכות שמים מחדש על שכפי ערך הקדושה
שנשפע אז עליו לא קבל עליו מלכות שמים

בשחרית. בתרומתן. אפשר לומר על פי הפשט
שלכן אמר בתרומתן למעט תרומת לחמי תודה
ונזיר שאינם נקראים צם תרומתן על שהכהנים
זוכים אותם משולחן גבוה ודינם כקדשים שאינם
נאכלים להכהנים אלא אחרי שהציאו כפרתם.
דברי רבי אליעזר וכו'. אפשר לומר דר"א אזיל
לשיטתו דס"ל [בפסחים מ"ג ע"ג וס"ג ע"א]
ללא דברה תורה כלשון בני אדם לכן מפרש לחיבת
וצשכך דקאי על כל אחד מישראל בפרט כדמשמע
חיבת וצשכך כלשון יחיד, וכיון דמפרש דהכתוב
מדבר על כל אדם פרטי מוכרח הוא לפרש דהכתוב
מזהיר לכל אדם לקרות ק"ש קודם שכיבתו שהוא
הזמן לרוץ העולם עד סוף האשמורה הראשונה.
והחכמים דס"ל דצמקום דמוכח אמרינן דברה
תורה כלשון בני אדם מפרשים לחיבת וצשכך
דקאי על כלל האומה הישראלית כמו בכל המצוות
שהכתוב מדבר על כלל ישראל לכן מפרשים דכוונת
הכתוב לחיבת וצשכך על כל זמן שכיבה, כדמשמע
פשטו של וצשכך כשמדבר על כלל האומה והיינו

לא קרינו את שמע. אמר להם, אם לא עלה
עמוד השחר, חיבין אתם לקרות. ולא זו
בלבד, אלא כל מה שאמרו חכמים עד
חצות, מצותן עד שיעלה עמוד השחר.
הקטר חלבים ואברים, מצותן עד שיעלה
עמוד השחר. וכל הנאכלין ליום אחד,
מצותן עד שיעלה עמוד השחר. אם כן,

לרבנן דאמרי עד חצות, והכי קאמרי
ליה, הא דפליגי רבנן עלך, דוקא
קאמרי עד חצות ותו לא, ויחיד ורבים
הלכה כרבים, או דילמא רבנן כוותך
סבירא להו, והאי דקאמרי עד חצות,
כדי להרחיק את האדם מן העבירה.
ואמר להו, רבנן כוותי סבירא להו,
והאי דקאמרי עד חצות כדי להרחיק
את האדם מן העבירה וחיבים אתם
לקרות: ולא זו בלבד. כולה מילתא
דרבן גמליאל היא דאמר לבניו:
הקטר חלבים. של קרבנות:
ואברים. של עולת תמיד של בין

הערבים שנזרק דמו ביום, מצוה להעלות הנתחים כל הלילה, דכתיב (ויקרא ו) היא העולה על מוקדה על המזבח כל
הלילה עד הבקר: וכל הנאכלין ליום אחד. כגון תודה וחטאת ואשם וכיוצא בהם שהם נאכלים ליום ולילה, ומן
אכילתן עד שיעלה עמוד השחר והוא המביא לידי נותר: אם כן למה אמרו חכמים עד חצות. בק"ש ובאכילת

תפארת ציון

מהקנת חכמים כמו כל הזכרות, לכן ס"ל דיש כח
להחכמים לעקור התקנה שציל מגדר מילתא,
דהם אמרו והם אמרו, ור"ג ס"ל כמ"ש צירושלמי
דזרכת ק"ש דוד תקנס, כמ"ש שצע ציוס הללתיך,
ואין כח להחכמים לעקור התקנה של הנציאים,
דדוד נמנה צהמ"ח נציאים שנתנצחו לישראל
[כמ"ש צמגילה י"ד ע"א ע"ש צרש"י], אצל צודאי
מודה ר"ג דלכתחילה נריכים לקראה קודם חלות
מהטעם של החכמים כדי שלא יהי' חוטף שניה
ויהי' ישן כל הלילה, והר' יונה צריש מכילתין
הוכיח דר"ג מודה דלכתחילה מיד צלחת הכוכבים.
חייבים אתם לקרות. שאלתם היה אם החכמים
ס"ל דאחר חלות אין חיוצ מהתורה, שע"כ אינם
נריכים לקרות רק כקורא בתורה ולא לכון ידי
חיוצ כנ"ל, והשיצם דגם חכמים מודים דיש חיוצ
מן התורה. ולא אמרו עד חלות אלא כדי להרחיק
אדם מעבירה. ואתם שהייתם חנוסים מחמת
משתה מודים שאתם חייצים. עוד אפשר לומר
הטעם על מה שלא הסכים ר"ג להחכמים לגזירתם
על ק"ש כמו שהסכים על הקטר חלבים ואיברים
ולהנאכלים ליום אחד, כדי שלא לצטל הת"ח
הלומדים קודם חלות והנריכים להפסיק מלמודם
לקרא ק"ש. עוד תמלא טעם צהנייר הכרוך.
הקטר חלבים ואיברים וכו' כל הנאכלין

שהכתוב אמר דומן הק"ש הוא בכל הזמן של
השכינה להכלל והיינו כל הלילה, ומה שאמרו עד
חלות הוא להרחקה כמ"ש צגמרא. ר"ג אומר עד
שיעלה עמוד השחר. צודאי מודים חכמים דמי
שלא קרא קודם חלות שיקרא לאחר חלות רק
צגזירתם חדשו שלא יהי' לו שכר כקורא בזמנו אלא
כקורא בתורה ורבן גמליאל ס"ל דאין כח
להחכמים לגזור אלא על המעשים הנעשים צעוה"ז
אצל לא על השכר שהוא צעוה"ב, ומחלוקתם הוא
דהחכמים ס"ל כהחכמים [סנהדרין ק"ד ע"ב]
דצקשו למנות אחד מגדולי עולם שאין לו חלק
לעוה"ב על דס"ל דיש כח להחכמים גם על השכר
שהי' צעוה"ב שע"כ לא השגיחו להצט קול
שהזיהרים שלא למנות ורבן גמליאל ס"ל דמשגיחו
להצט קול דאין כח להחכמים לגזור על דצר השכר
שמקומו צעוה"ב. מלשון הגמרא אמר רב יהודה
אמר שמואל הלכה כר"ג, משמע דר"ג פליג על
החכמים וכן פסק הרא"ש הלכה כר"ג ואין צריך
להחמיר ולהרחיק עד חלות וכו', וכן מפורש
צירושלמי דר"ג פליג, וההכרח לומר דמחלוקתם
הוא צהזכרות של ק"ש [דק"ש ענמה למה לא
יקרא אחרי חלות לרבנן כאדם הקורא בתורה דזה
מותר בכל היום והלילה], ואפשר לומר דטעם
מחלוקתם הוא, דהחכמים ס"ל דזרכת ק"ש הם

לָמָּה אָמְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת, כְּדִי לְהִרְחִיק
אֶת הָאָדָם מִן הָעֵבִירָה: ב. מֵאֵימָתִי קוֹרִין אֶת
שְׁמַע בְּשַׁחְרִית. מְשִׁיבִיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן.
רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֵּין תְּכֵלֶת לְכֹרֶתִי.
(וְגוֹמְרָה) עַד הַנֶּץ הַחֲמָה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,

קדשים, אבל בהקטר חלבים ואיברים
לא אמרו בו חכמים עד חצות כלל,
ולא נקט ליה הכא אלא להודיע שכל
דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה:
כדי להרחיק את האדם מן
העבירה. שלא יבא לאכלן אחר
שיעלה עמוד השחר ויתחייב כרת,
וכן בק"ש שלא יאמר עדיין יש לי
שהות ותעבור עונתה: ב. בין תכלת

ללבן. בין חוטי תכלת לחוטי לבן שבציצית. פירוש אחר, גיזת צמר שצבעה תכלת ויש בה מקומות שלא נקלט
הצבע יפה ונשאר לבן: בין תכלת לכוורת. צבע התכלת קרוב לגוון של כרתי כרישין שקורין פורוש בלע"ז: עד

תפארת ציון

חלות כדי להרחיק מן העבירה, כמו כן מודים
החכמים דזמן ק"ש של ערבית הוא עד עמוד
השחר ולא אמרו עד חלות אלא כדי להרחיק
מהעבירה. וכל הדברים מודה ר"ג להחכמים
שגזרו עד חלות מלכד צק"ש פליג, ואפשר לומר
הטעם כמ"ש בירושלמי מה שחירץ ר"ג על דבר
שפסק ההלכה למעשה כדבריו ולא כהחכמים,
ור"מ לא פסק ההלכה כדבריו, תמן מצינן לקיים
דברי חכמים צרם הכא לא מצינן לקיים דברי
חכמים, פירש דהדברים שאינם תלויים אלא
במעשה אפשר לקיים דברי חכמים שיהיה האדם
מודר צמעשו לעשותם קודם חלות, מה שאין כן
קריאת שמע דעיקרה תלוי במחשבה לכוון לקבל
עליו עול מלכות שמים ועול המצות וזה אי אפשר
לקיים דברי החכמים על שאדם עלול להיות טרוד
במחשבתו מטרדת הזמן שעוזרים על האדם שלא
יהיה אפשר לו לקרות ק"ש בכוונה קודם חלות לכן
פליג עליהם צק"ש ואמר דזמנה כל הלילה כדין
דאורייתא.

משנה ב. משיביר בין תכלת ללבן. יסודו הוא
מהכתוב וראיתם אותו וזכרתם, כמ"ש במנחות
מ"ג ע"ז וראיתם אותו וזכרתם ראה מלואו וזכור
מלוא אחרת התלויה בו ואיזו זו קריאת שמע,
ופרשו שם בתוספות דמיצת וראיתם אותו קאי על
הציצית שיש בה חוליא של תכלת וחוליא של לבן, וכן
אמרו בירושלמי צין תכלת שצציצית ללבן שזה. ר'
אליעזר אומר וכו'. אפשר לומר דמחלוקתם הוא
בהמחלוקת דר' חייא בר אבא ור' יוסי [שבת ל"ז

ליום אחד וכו'. ר"ג מציא ראייה לדבריו דמה
שאמרו החכמים עד חלות אין זה אלא כדי להרחיק
אדם מן העבירה אבל מודים דמדאורייתא הוא עד
שיעלה עמוד השחר, וראייתו הוא מהקטר חלצים
ואיברים דהכתוב אומר היא העולה על מוקדה על
המוצח כל הלילה עד הצקר, דנודע מזה דמלות
עלייתם על המוצח הוא כל הלילה עד הצקר
ואעפ"כ אמרו החכמים עד חלות כמ"ש ציומא כ'
ע"א וצנחנים פ"ו איברים שפקעו מעל גבי המוצח
קודם חלות יחזיר לאחר חלות לא יחזיר, וכן פסק
הרמב"ם שחכמים גזרו גם על הקטר חלצים
ואיברים שלא יהי מקטירם אלא עד חלות,
[והרע"ז דפירש אבל הקטר חלצים ואיברים לא
אמרו בו עד חלות מחלק צין איברים שפקעו שכבר
נתקיים זהם מלות ההקטרה להאיברים שלא קיים
זה עדיין מלות ההקטרה שעליהם לא אמרו
החכמים עד חלות] ומפני דאפשר לומר דמה
שאמרו זהם החכמים עד חלות הוא מפני שפרשו
כן מהכתוב, כמ"ש ציומא שם ע"ז ממשמע
שנאמר כל הלילה איני יודע שהוא עד הצקר ומה
תלמוד לומר עד הצקר תן צקר לצקרו של לילה
ופירש רש"י שם וכיון שלא נתן זמן צאותו צקר על
כרחק הוא עד חלות, אבל דבר שמלותו מהתורה
עד הצקר גם חכמים מודים דזמנו עד הצקר, על
זה מציא עוד ראייה מוכל הנאכלים ליום אחד,
דמפורש בכתוב דמלות אכילתן עד שיעלה עמוד
השחר כמ"ש ציום קרבנו יאכל לא ייית ממנו עד
צקר [ויקרא ז' ט"ו], אעפ"כ אמרו החכמים עד

**עַד שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת, שָׁכַן דֶּרֶךְ בְּנֵי מַלְכִּים לַעֲמֹד
בְּשֵׁלֹשׁ שָׁעוֹת. הַקּוֹרָא מִכָּאן וְאֵילָף לֹא
הַפְסִיד, כְּאָדָם הַקּוֹרָא בַּתּוֹרָה: ג' בֵּית שְׁמַאי**

שֵׁשׁ שָׁעוֹת. בְּיוֹם, עַד סוֹף שָׁעָה
שְׁלִישִׁית שֶׁהוּא רְבִיעַ הַיּוֹם בְּזִמְנָה
שֶׁהַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת שׁוּיִם. וְלַעֲוֹלָם זִמְנָה
קְרִיאַת שְׁמַע הוּא עַד רְבִיעַ הַיּוֹם בֵּין
שֶׁהַיָּמִים אֲרוּכִים בֵּין קְצָרִים. וְכֵן הָא
דַּתָּנָן לִקְמָן [פ"ד מ"א] תַּפְּלַת הַשְּׁחָר עַד

אַרְבַּע שָׁעוֹת בְּיוֹם, הֵייוֹנוּ עַד שְׁלִישׁ הַיּוֹם, וְאַרְבַּע שָׁעוֹת דְּנִקְטָה, לְפִי שְׁלִישׁ הַיּוֹם הוּא אַרְבַּע שָׁעוֹת בְּזִמְנָה שֶׁהַיָּמִים
וְהַלֵּילוֹת שׁוּיִן. וְכָל מְקוֹם שֶׁנִּזְכָּר בַּמִּשְׁנָה כֵךְ וְכֵךְ שָׁעוֹת בְּיוֹם, עַל דֶּרֶךְ זֶה אֵתָה צָרִיךְ לַחֲשׁוֹב וּלְדוֹן. זֶה הַבְּנֵי
מִפִּירוּשֵׁי הַרַמְבַּ"ם וְנִתְקַבַּל לִי. וְטַעַמָּא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דַּאֲמַר עַד שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת בְּיוֹם, שָׁכַן דֶּרֶךְ בְּנֵי מַלְכִּים שָׁאִין עֹמְדִין
מִמַּטְתָּן עַד סוֹף שָׁעָה שְׁלִישִׁית. וְרַחֲמָנָא דַּאֲמַר וּבִקְוֹמָךְ, עַד שָׁעָה שְׁכַל בְּנֵי אָדָם עֹמְדִים מִמַּטְתָּן קָאֲמַר וְהַלְכָה כְּרַבִּי
יְהוֹשֻׁעַ, וּמִיָּהוּ לִכְתַּחֲלָה צָרִיךְ לַחֲוִין לַקְרוֹת ק"ש עִם הַנֶּץ הַחֲמָה כְּמוֹ שֶׁהָיוּ הוֹתִיקִים עֹשִׂים: **לֹא הַפְסִיד.** כְּלוּמָר לֹא
הַפְסִיד מִלְּבָרֵךְ לַפְנִיָּה וּלְאַחֲרֶיהָ, אֲלֹא אַע"פ שֶׁעֲבָרָה עֹנֶתָה קוֹרָא וּמְבָרֵךְ לַפְנִיָּה וּלְאַחֲרֶיהָ: **כְּאָדָם**

תפארת ציון

יְהוֹשֻׁעַ אֹמֵר עַד שְׁלֹשׁ שָׁעוֹת שָׁכַן דֶּרֶךְ בְּנֵי
מַלְכִּים וְכו'. כְּתִבְתּוּ הַתּוֹרָה וְכִתְבוּ הַרְצָה וְהַרְמָזִים
שָׁכַן הַלְכָה, וְאַע"ג דְּצִסְקוֹף פ"ד וְרִישׁ פֶּרֶק י"ח
דְּשַׁנְת פֶּסְקוֹ דְּלֹא כַּמ"ד כָּל יִשְׂרָאֵל צְנִי מַלְכִּים הֵם,
כְּבָר כְּתִבְתּוּ הַר"י דִּהְכָּא שְׁאִי דִּהְוֵאִיל וְעַדִּין זִמְנָה
קִימָה לְמַקְנָת יוֹלָא צְדִיעֵצֵד. וְנִרְאֶה דְּכוּוֹנָתוֹ הוּא
דְּמָה דְּפֶסְקוֹ צְשַׁנְת דְּלֹא אֲמַרִּין כָּל יִשְׂרָאֵל צְנִי
מַלְכִּים הֵם הוּא עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל אֲצִל צוּדָאִי נִמְנָא
צְנִי יִשְׂרָאֵל אֲנָשִׁים שֶׁהֵם מַעֲוֹגִים צְטַעֲס כְּצִי
מַלְכִּים, וְלִכְּנָן ר' אֲלִיעֶזֶר דַּס"ל דְּלֹא דְצִרָה תּוֹרָה
צִלְשׁוֹן צְנִי אָדָם, שַׁע"כ מִפְּרַשׁ לְחִיצַת וּצְשַׁכְּנָךְ
שְׁנֵאֲמַר צִלְשׁוֹן יַחֲדִי דִּהְכְּתוּב מְדַבֵּר עַל כָּל אֶחָד
צְפִרְט עַל זִמְנָה הַתַּחֲלַת שְׁכִיצָתוֹ, מִפְּרַשׁ גַּם כֵּן לְחִיצַת
וּצְקוּמָךְ דִּהְכְּתוּב דִּיצֵר עִם כָּל אֶחָד צְפִרְט דְּזִמְנָה
ק"ש שֶׁל שְׁחִרִית הוּא צִזְמָן קִימָתוֹ, וְלִכְּנָן ס"ל דְּגַמַּר
זִמְנָן ק"ש שֶׁל שְׁחִרִית הוּא עִם הַנֶּץ הַחֲמָה עַל שְׁאִי
יִהִיָּה זִמְנָן הַקִּימָה לְרוּצַת יִשְׂרָאֵל, וּמִפְּנֵי דִּהְכָּלָל הוּא
צְכָל הַמַּלְאוֹת דִּהַמִּיעוּט נִגְרַר אַחֲרֵי הַרוּצַת לִכְּנָן ס"ל
לר"א דְּגַם הַמַּעֲוֹגִים שַׁע"פ טַעֲס יִהִיָּה זִמְנָן
קִימָתָם עַד ג' שָׁעוֹת מַחֲוִיִּצִים לְקוֹס קוֹדֵם הַנֶּץ
וּלְקְרוֹת ק"ש עַל שְׁאִי יִהִיָּה זִמְנָן קִרְיָאָתָה
מִדְּאֻרִּיתָא, וְר' יְהוֹשֻׁעַ דַּס"ל דְּצִמְקוֹס דְּמוֹכָה
אֲמַרִּין שְׁדְּצִרָה תּוֹרָה צִלְשׁוֹן צְנִי אָדָם מִפְּרַשׁ דְּחִיצַת
וּצְקוּמָךְ קָאִי עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ צְכָל הַמַּלְאוֹת
שְׁמַדְצֵר עַל כָּלל יִשְׂרָאֵל, וְלִכְּנָן ס"ל דְּכִיּוֹן שִׁישׁ צְצִי
יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם מַעֲוֹגִים כְּצִי מַלְכִּים שְׁדִּרְכָם לְקוֹס
עַד ג' שָׁעוֹת יִהִיָּה כְּוֹנֶת הַכְּתוּב עַל זִמְנָן הַקִּימָה שֶׁל

ע"צ אִם מִקְרָא נִדְרָשׁ לַפְנֵי וְלֹא לַפְנֵי פְּנִי וְאִם
נִדְרָשׁ לַפְנֵי וְלַפְנֵי פְּנִי, דִּהְתַּנָּא קַמָּא ס"ל דְּנִדְרָשׁ
לַפְנֵי וְלֹא לַפְנֵי פְּנִי, לִכְּנָן דְּרָשׁ לְחִיצַת וְרִאֲיָתָם אֹתוֹ
וּזְכָרָתָם עַל חִיצַת לְצִיָּת דְּכַחֲצִי לַפְנֵי, וְמָה דַּאֲמַר
הַכְּתוּב וְרִאֲיָתָם אֹתוֹ צִלְשׁוֹן יַחֲדִי הוּא מִפְּנֵי דְּכוּוֹנָת
הַכְּתוּב הוּא עַל כָּל צִיָּה אַחַת מִהַצ' צִיָּוִת, וְלִכְּנָן
אֲמַר שִׁכִּיר צִין תַּחֲלַת לִלְבָן וְכַדְפִּרְשׁוֹ צִירוּשָׁלַיִם צִין
תַּחֲלַת שְׁצִיָּתָה לִלְבָן שְׁצָה, וְר' אֲלִיעֶזֶר ס"ל דְּמִקְרָא
נִדְרָשׁ לַפְנֵי וְלַפְנֵי פְּנִי, לִכְּנָן מִפְּרַשׁ דְּכוּוֹנָת הַכְּתוּב
צְמָה שְׁאֲמַר וְרִאֲיָתָם אֹתוֹ צִלְשׁוֹן יַחֲדִי הוּא עַל
מִרְאֶה הַתַּחֲלַת הַנֶּאֱמַר לַפְנֵי פְּנִי, וְלִכְּנָן אֲמַר צִין
תַּחֲלַת לְכַרְתִּי דְּצָע הַתַּחֲלַת קְרוּצַת לְגוּוֹן שֶׁל כְּרַתִּי
וְאֲמַר הַכְּתוּב וְרִאֲיָתָם אֹתוֹ הֵייוֹנוּ שְׁחִרָאָה לְמִרְאֶה
הַתַּחֲלַת אִם הוּא תַּחֲלַת אֲמַתִּי אִו רַק נִרְאֶה כַּתַּחֲלַת
וּזְכָרָתָם עַל הַק"ש. וְגוֹמַר עִם הַנֶּץ הַחֲמָה.
הַטַּעַם הוּא כַּמ"ש צְגַמְרָא חֲנָא וְתִיקִין הִיוּ גּוֹמְרִין
אֹתָהּ עִם הַנֶּץ הַחֲמָה כְּדִי שִׁיסְמוּךְ גְּאֻלָּה לְתַפְּלָה
וְנִמְנָא מִתַּחֲלַל צִיּוֹם א"ר זִרָא מֵאִי קִרָא יִירָאֹךְ עִם
שַׁמֶּשׁ. וְיֵשׁ שְׁאִינִס גּוֹרָסִים צְהַמִּשְׁנָה חִיצַת וְגוֹמְרָה,
דְּהוֹתִיקִין שֶׁהִיוּ גּוֹמְרִין אֹתָהּ עִם הַנֶּץ הַחֲמָה לֹא
הִיוּ מִתַּחֲלִילִין מִהַזִּמְנָן מִשִּׁכִּיר וְכו' אֲלֹא הִיוּ מִתַּחֲלִילִין
זִמְנָן מַעֲט מִקּוֹדֵם הַנֶּץ, אֲצִל הַמִּשְׁנָה דְּמִיָּרִי עַל
הַתַּחֲלַת הַזִּמְנָן ק"ש שֶׁהוּא שִׁכִּיר צִין תַּחֲלַת לִלְבָן אִין
שִׁיךְ לֹמַר עַל זֶה וְגוֹמְרָה עִם הַנֶּץ הַחֲמָה דְּלִהּ
מִשְׁמַע דְּקָאִי עַל הַתַּחֲלַל מִשִּׁכִּיר וְכו', לִכְּנָן גּוֹרָסִין
עַד הַנֶּץ הַחֲמָה דְּחִיצַת עַד קָאִי עַל זִמְנָן הַק"ש
שְׁתַּחֲלִי מִשִּׁכִּיר וְגַמַּר עַד הַנֶּץ הַחֲמָה. רַבִּי

תפארת ציון

זשעה ד' דינו כקורא קודם שעה ג' לענין שמחואר
 ע"י הק"ש כאלדס הקורא בתורה כל היום, כמ"ש
 בספרי שכל הקורא ק"ש צעונתה כאלו קורא כל
 התורה כולה משל למלך וכו' נתן כרס אחד והציא
 כל מעדני עולם ושחל צו כך שחל הקצ"ה צק"ש כל
 התורה, וגם רשצ"י דס"ל בצרכות [ל"ה ע"צ]
 דכוונת הכתוב צלל ימוש ספר התורה מפיו הוא
 דברים ככתבן דהכתוב ואספת דגנך וגו' מיירי על
 הזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, אעפ"כ
 ס"ל דמנחות ז"ט ע"צ אפילו לא קרא אדם אלא
 ק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש, והוא מפני
 דצמה שקורא ק"ש שחרית וערבית דמקבל צה
 עליו עול מלכות שמים ועול למוד התורה בכל זמן
 כדמפורש דהכתוב צצנתך צציתך וצלכתך צדרך
 וגו' מעיד זה עליו דרצונו הוא לקיים להכתוב לא
 ימוש וגו' ככתבו, ורק הוא אנוס מחמת פקוח
 נפשות וכדומה שאינו יכול ללמוד, ולכן דינו כאלו
 קרא בתורה כל היום, וחדש התנא דגם מי שקורא
 זשעה ד' הגם שהוא אחר זמן הקימה אך כיון
 שהוא זמן של שחרית לא הפסיד מלהיות כאלדס
 הקורא בתורה כל היום כנ"ל, ומוזה נודע דלא
 הפסיד ג"כ צרכת הק"ש אחרי דנחשב לו הק"ש
 שקורא זשעה ד' כמו הק"ש שקורא זשעה ג'
 לענין שמחואר כאלדס הקורא בתורה כל היום, ע"ז
 אמר רב חסדא מאי לא הפסיד לא הפסיד צרכות
 פי' שלא הפסיד איכות הק"ש שעל ידה מצרכין
 עליה והיינו מה שעל ידה מחואר אדם צשם קורא
 בתורה כל היום כנ"ל, וע"ז אמר ר' מני גדול
 הקורא ק"ש צעונתה יותר מהעוסק בתורה [ע"ן
 בתוספות] פי' שהקורא ק"ש צעונתה אע"פ שאינו
 לומד כל היום מחמת אונס אעפ"כ הוא גדול
 מהעוסק בתורה כל היום, דמי שקורא זשעה ד'
 דינו כקורא בתורה כל היום א"כ הקורא צעונתה
 הוא גדול מהקורא בתורה כל היום.

משנה ג. בית שמואי אומרים בערב כל אדם
 יבין וכו'. כוונתם צמה שאמרו כל אדם, להורות
 שגם מי שהולך צשיירא ועל ידי שיטה את עצמו

כולם שהוא עד ג' שעות, שגם אותם שדרכם לקום
 צעלות השחר ג"כ זמנם עד ג' שעות דהתורה
 נתנה זמן אחד לכולם, ואעפ"כ מודה דלכתחילה
 יהי' המצוה לגומרה עד הנץ החמה כותיקין
 [כמ"ש בגמרא כ"ה ע"צ], והוא מפני דצמה שכלל
 הכתוב זמן הקימה עד ג' שעות לא מיעט צזה זמן
 הקימה של רוב ישראל שהוא מעלות השחר עד
 הנץ, לכן מודה דהמצוה מן המוצתר הוא צזמן
 הקימה של רוב ישראל, ורק מפני שהכתוב דיצר
 עם הכלל כנ"ל ההכרח לומר שריצה ג"כ לזמן
 הקימה עד ג' שעות. הקורא מכאן ואילך. אם
 הי' כוונת התנא גם על הזמן אחר ד' שעות הול"ל
 הקורא אחר כך, ומדאמר מכאן ואילך משמע
 שמדבר על זמן שמוגבל שמחואר צשם מכאן ואילך,
 והיינו זשעה ד', דצסוף שעה ד' נגמר זמן
 התפילה ונמצא שנגמר זמן הק"ש מכאן היינו
 משעה ג' עד סמוך לזשעה ד' דאז ההכרח לגמור
 ק"ש צצביל התפילה כדי להסמיק גאולה לתפילה,
 ונמצא דמפורש צדברי התנא שאינו מדבר אלא על
 שעה ד'. לא הפסיד באדם הקורא בתורה.
 אמרו בגמרא אמר רב חסדא מאי לא הפסיד לא
 הפסיד צרכות. ואי אפשר לומר דכוונתו הוא לומר
 דכוונת התנא צתיצת לא הפסיד לומר שלא הפסיד
 הצרכות צפרט, דא"כ מה מסיק התנא על זה
 כאלדס הקורא בתורה הרי הקורא בתורה אינו
 מצרך צרכת הק"ש, וצפרט דיסודו של רב חסדא
 הוא מהצרייתא ולשון הצרייתא כן הוא הקורא
 מכאן ואילך לא הפסיד כאלדס שקורא בתורה אצל
 מצרך הוא שמים לפניה ואחת לאחריה, ואם הי'
 כוונת התנא צתיצת לא הפסיד על הצרכות אינו
 שייך לומר אחר כך אצל מצרך וכו' דתיצת אצל
 מורה שמדבר על דבר חדש, וגם קשה מה חידש
 התנא צמה שאמר כאלדס הקורא בתורה הרי ק"ש
 היא פרשה מהתורה וכשקורא אותה כל היום [גם
 צעל פה אחרי ששגורה צפיון] מחואר צשם הקורא
 בתורה, לכן נראה לומר דכוונת התנא צמה שאמר
 לא הפסיד כאלדס הקורא בתורה לחדש שהקורא

הקורא בתורה. אע"פ שלא יצא ידי חובת ק"ש בעונתה, יש לו קבול שכר כקורא בתורה: ג יטו. על צדיהם, דכתיב בשכבך דרך שכיבה: יעמדו. דכתיב ובקומך דרך קימה: כדרבו. בין בקימה בין בישיבה בין בשכיבה בין בהליכה: כדי היית. ראוי היית

אומרים, בערב כל אדם יטו ויקראו, ובבקר יעמדו, שנאמר (דברים ו) ובשכבך ובקומך. ובית הלל אומרים, כל אדם קורא כדרבו, שנאמר (שם) ובלכתך בדרך. אם כן, למה נאמר ובשכבך ובקומך,

בשעה שבני אדם שוכבים, ובשעה שבני אדם עומדים. אמר רבי טרפון, אני הייתי בא בדרך, והטתי לקרות, כדברי בית שמאי, וספנתי בעצמי מפני הלסטים. אמרו לו, כדי היית לחוב בעצמך, שעברת על דברי בית הלל: ד בשחר מברך

תפארת ציון

והטתי לקרות כדברי בית שמאי שחייבו להטות גם למי שהולך בדרך כנ"ל. וזמה שאמר אני הייתי בא בדרך, ולא אמר אני הייתי הולך בדרך, הודיע זזה שלא הי' רחוק מהעיר שהי' מתואר שם הולך בדרך אלא כזר הי' סמוך לתחום העיר שע"כ הי' מתואר אז שם בא בדרך על שכזר בא סמוך להתחום, ומפני שעדיין לא בא להעיר הי' מתואר שם בדרך, ואמר זזה רבותא שאע"פ שהי' סמוך להעיר אעפ"כ הי' צרכה על ידי שנשאר בעצמו מפני הלסטים, וכונתו זזה להורות דצמקום שיש לסטים לא יטו את עצמו גם סמוך להעיר מפני הסכנה דבית שמאי לא אמר אלא על הדרך שאין צה סכנה דאין אדם מחוייב למסור נפשו אלא על ג' דברים ע"ז ג"ע וש"ד. אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך וכו'. ר"ט אמר דנתחדש לו דסכנת הלסטים הוא גם סמוך להעיר כנ"ל, והחכמים אמרו לו דסמוך לעיר ע"פ הטבע אין שם סכנת לסטים ורק הלסטים בא עליו צהשגחה על דבר שעבר על דברי בית הלל ע"ז אמרו לו כדי היית לחוב בעצמך וכו' היינו שהחוב שהי' לך צמה שעברת על דברי בית הלל גרם ציאת הלסטים עליך, וזזה הורו החכמים שגם צמקום שאין סכנה כלל אסור להטות א"ע על שזזה יהי' חייב על מה שעובר על דברי בית הלל.

משנה ד. בשחרית מברך וכו'. מפרשים בגמרא

צק"ש יהי' נשאר יחידי כמו שהי' צר"ט אעפ"כ חייב להטות את עצמו. וכונת בית הלל צמה שאמרו כל אדם, להורות דגם מי שהולך בדרך אינו צריך לעמוד צומן שקורא ק"ש אלא קורא כדרכו [מלכד הפסוק ראשון שיש בו ג"כ מלות כוונה לקבל עליו עול מלכות שמים וצית הלל לא דברו אלא על מלות קריאה בלבד]. וטעם מחלוקתם הוא, דבית שמאי ס"ל שלא דברה תורה בלשון בני אדם [בצינה פ"א מ"א הוכחנו דס"ל כן] לכן מפרש לתיבת ובשכבך ובקומך כמשמעו בשכיבה ובקימה, וצית הלל ס"ל דצמקום שמוכח אמרינן דברה תורה בלשון בני אדם לכן מפרש דכוונת הכתוב הוא רק על הזמן שכיבה וקימה. שנאמר ובלכתך בדרך. אמרו בגמרא דבית שמאי דרש מוצלכתך בדרך פרט לחתן שהוא דרך מצוה, וצית הלל אמרו ממילא שמע מינה דאפילו בדרך נמי קרי והיינו שהולך בדרך רשות. וצריכים לומר דמה דלא משמע לבית שמאי ממילא כמו לבית הלל, הוא מפני דס"ל שלא דברה תורה וכו' גם צמקום דמוכח לכן מוכרח לפרש דכוונת הכתוב בתיבת ובלכתך בדרך למעט לחתן, ולהורות ממילא שגם צומן לכתך בדרך החיוב לקרות ק"ש בשכבך ובקומך, היינו דצערב צריך להטות את עצמו וצק"ש לעמוד אע"פ שעי"כ תלך השיירא ויהי' נשאר יחידי, ע"ז אמר ר"ט אני הייתי בא בדרך

שְׁתֵּים לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֶיהָ, וּבְעֶרְבֵי שְׁתֵּים
לְפָנֶיהָ וּשְׁתֵּים לְאַחֶיהָ. אַחַת אֲרוּכָה וְאַחַת
קְצָרָה. מְקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהֶאָרִיךְ, אֵינוֹ רִשְׁאֵי
לְקַצֵּר. לְקַצֵּר, אֵינוֹ רִשְׁאֵי לְהֶאָרִיךְ. לְחַתֵּם,
אֵינוֹ רִשְׁאֵי שֶׁלֹּא לְחַתֵּם. וְשֶׁלֹּא לְחַתֵּם, אֵינוֹ
רִשְׁאֵי לְחַתֵּם: הַ מְזִכְרִין יֵצִיאת מִצְרַיִם
בְּבִרוּךְ: לְחַתוֹם. בְּבִרוּךְ: שֶׁלֹּא לְחַתוֹם. כְּגוֹן בְּרַכַּת הַפִּירוֹת וּבְרַכַּת הַמִּצּוֹת: הַ מְזִכְרִין יֵצִיאת מִצְרַיִם בְּלִיָּלוֹת.

ליהרג, ואם היית מת היית מתחייב
בנפשו: ד' שתיים לפניו. יוצר אור
ואהבה: ואחת לאחריה. אמת
ויציב: ובערב. מברך: שתיים
לפניה. מעריב ערבים ואהבת עולם:
ושתיים לאחריה. אמת ואמונה
והשכיבנו: אחת ארוכה ואחת
קצרה. אשתים שלפניה קאי, יוצר
אור ארוכה שפותחת בברוך וחותרת
בברוך, וכן מעריב ערבים. אהבה
קצרה, שחותמת בברוך ואינה פותחת
בברוך: לְחַתוֹם. בְּבִרוּךְ: שֶׁלֹּא לְחַתוֹם.

תפארת ציון

[צ' ע"א] עד דקאי בשחרית פריש מילי דשחרית והצקשה על להבא, דגם זהנוסח של מודים וכו' והדר פריש מילי דערצית. ושתים לאחריה. דמפני שזערצית אין נריכים לסמוך גאולה לתפילה לכן תקנו שתיים לאחריה להשלים מספר שבעה זכרות כמו שאמרו צירושלמי מהכתוב שבע זיוס הללתיך. ואפשר לומר שלכן נחר דוד במספר שבעה מפני שמספר שבעה קדש לה' כמ"ש צו"ק"ר פ' כ"ט ס' ט"ו. אחת ארוכה ואחת קצרה. פירש רש"י אשתים לאחריה דערצית קאי, והיינו כפי דמשמע מפשטה דמתניתין דקאי על השתים שמדבר בהם. והקשה התוספות על זה דהשכיבנו נמי ארוכה הרבה, ומדע מדלא קא חשיב לה בתוספתא צהדי הקצרות, ועוד פעמים שמאריכין הרבה בתוספות כמו אור יום הנ"ל, ועוד אמת ואמונה פעמים שמקצרין זה מאד כדאמרין לקמן למ"ד אין אומרים פרשת צלילה צלילה הוה קא מסיים מודים אנחנו לך שהולאחנו ממזרים וכו'. ונראה דרש"י מפרש דכוונת התנא צמה שקרא לשתי הזכרות אלו בשם ארוכה וקצרה אינו מחמת כמותם אלא מחמת איכותם, דזהבזכרה של אמת ואמונה נכלל שני דברים, א' הודאה על הגאולה שעברה, ב' בקשה על הגאולה העתידה שעל זה אנו אומרים ונאמר כי פדה ה' את יעקב וגאלו מיד חזק ממנו, שע"כ גם כשמקצרים זה ואומרים הנוסח מודים אנחנו לך וכו' נקראת ג"כ בשם ארוכה על שנכלל זה ההודאה על העבר

בִּלְיָלוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הֲרִי אֲנִי
בְּכֶן שְׁבָעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֹּאמַר יִצְיָאֵת
מִצָּרִים בִּלְיָלוֹת, עַד שֶׁדִּרְשָׁה בֶּן זֹמָא,
שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים טז) לִמְעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ,
הַיָּמִים. כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, הַלֵּילוֹת. וַחֲכָמִים

פרשת ציצית אומרים אותה בק"ש של ערבית ואע"פ שאין לילה זמן ציצית דכתיב וראיתם אותו, פרט לכסות לילה אומרים אותה בלילה מפני יציאת מצרים שבה: כבן שבעים שנה. הייתי נראה זקן. ולא זקן ממש אלא שהלבינו שערונו יום שמינו אותו נשיא כדי שיראה זקן וראוי לנשיאות, ואותו היום דרש בן זומא מקרא זה: וְלֹא זָכִיתִי. לא נצחתי לחכמים. ודומה לו בש"ס

בפרק בנות כותים [לה:] בהא זכנהו ר' אלעזר לרבנן כלומר נצחם:

תפארת ציון

לכן אמר עד שדרשה בן זומא וכו' ומשדרש נודע זה גם מהחכמים. ימי חיך הימים, כל ימי חיך הלילות. תואר יום מונח בשם הכלל על כל המעת לעת, כמ"ש ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דקרא להלילה והיום ביחד בשם יום אחד, ובשם הפרטי מונח תואר יום על הזמן של אור השמש ועל הלילה תואר לילה, כמ"ש ויקרא לאור יום ולחושך קרא לילה, ולכן אם הי' כתיב ימי חיך היינו אומרים שאין הכתוב מדבר אלא על הימים ממש, כמו בכל מצות התורה דפרט הכתוב זהם יום, ומדכתיב כל ימי חיך נריכים לומר דכוונת הכתוב לרבות כל הזמן שמתואר בשם יום והיינו גם הלילה שמתוארת בשם יום בשם הכולל. וחכמים אומרים ימי חיך העולם הזה וכו'. אפשר לומר דטעם מחלוקתם הוא אם דברה תורה כלשון בני אדם, דבן זומא ס"ל דצמקוס צוי על המנחה לא דברה תורה כלשון בני אדם כדי שיהי' הנזי כלשון צרור לכן ס"ל דאם לא הי' כתיב אלא ימי חיך היינו מפרשים רק על הימים כלל, והחכמים ס"ל שגם צמקוס צוי דברה תורה כלשון בני אדם וכלשון בני אדם ניכלל בציבת ימי חיך כל ימי הימים והלילות כמ"ש והיו ימיו מאה ועשרים שנה [צראשית ו' ג'] לכן ס"ל דציבת ימי חיך נכלל כל חי העולם הזה הימים והלילות וציבת כל מרבה הכתוב לימות המשיח, וכיון שצק"ש פרט הכתוב בשכבך ובקומך נודע מזה שגם מצות זכירת מצרים שמצותה תדירה בכל ימי חי האדם כמו קבלת

התנא לשון מזכירין. ואפשר לומר עוד, דכוונת התנא להורות דמצות הזכירה על יציאת מצרים הוא בכל היום וכל הלילה, כלשון הכתוב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך דמשמע בלא הפסק, ומפני דלשון זכירה מורה על הזכירה שכלל ועל הזכירה שצפה כמ"ס ר"ל, לכן ההכרח לומר דכוונת הכתוב להזהיר שצריכים להזכיר בכל יום צפה שעי"כ יהי' זכור בכל היום צהלצ וכן כלילה, על זה אמר התנא לשון מזכירין להורות שעל ידי ההזכרה צפה יהי' מזכירין להלצ על כל היום כנ"ל. הרי אני כבן שבעים שנה וכו'. כמו שאמרו בצרכות כ"ח ע"א ההוא יומא צר תמני סרי שני הוה אתרחיש ליה ניסא ואהדרו ליה תמני סרי דרי חירותא. ומפני שעל ידי הזקן ניכר האדם צחמתו כמ"ס צסנהדרין [ק' ע"ב] ולדקן קורטמן עבדקן סכסן מאן דאית ליה מעצרתא דדיקני כולי עלמא לא יכלי ליה, ולכן, כשנעשה לו נס צהזקן שנעשה ליה תמני סרי דרי חירותא כפי הראוי להחכם שיהי' נשיא הוסיף לו הקצ"ה ג"כ חכמה על חכמתו כפי הראוי להזקן שיש לו תמני סרי דרי חירותא על [זה] אמר הרי אני כבן שבעים שנה שזה מעיד על רצוי החכמה שהשפיע השי"ת עלי אעפ"כ לא זכיתי, פירש הרמב"ם שהוא מלשון זכות שלא זכה לדעת הרמו שגרמו צהכתוב לחיוב זה, עד שדרשה בן זומא וכו'. אפשר לומר דראייתו הוא גם מהחכמים כדאפרש צס"ד, ומפני דבן זומא התחיל צה הדרש

אומרים, ימי חייך, העולם הזה. כל (ימי חייך), להביא לימות המשיח:

פרק ב א הִיא קוֹרָא בַּתּוֹרָה, וְהִגִּיעַ זְמַן הַמִּקְרָא, אִם כִּיּוֹן לְבוֹ, יֵצֵא. וְאִם לָאוּ, לֹא יֵצֵא. בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד וּמִשִּׁיב, וּבְאֲמָצֵעַ שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה וּמִשִּׁיב, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּאֲמָצֵעַ שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הִירָאָה, וּמִשִּׁיב מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, בַּפְּרָקִים שׁוֹאֵל מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, וּמִשִּׁיב שְׁלוֹם לְכָל אָדָם: ב אֵלּוּ הֵן בֵּין הַפְּרָקִים, בֵּין בִּרְכָה רִאשׁוֹנָה לַשְּׁנִיָּה, בֵּין שְׁנִיָּה לַשְּׁמִעַ, וּבֵין שְׁמִעַ לְוְהִיא אִם שְׁמִעַ, בֵּין וְהִיא אִם שְׁמִעַ לְוִיאָמֵר, בֵּין וִיאָמֵר לְאַמֶּת וְיִצִּיב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בֵּין

פרק ב א היה קורא בתורה. פרשת קריאת שמע: והגיע זמן. קריאת שמע: אם כיון לבו יצא. לדברי האומר מצות צריכות כוונה צריך לפרש אם כיון לבו שיהא מתכוין לצאת ידי חובתו, והאומר מצות צריכות כוונה מפרש אם כיון לבו לקרות כנקודתן וכהלכתן לאפוקי קורא להגיה שאינו קורא התיבות כנקודתן אלא קורא ככתיבתן כדי להבין בחסרות ויתרות, דבקריאה כזו לא יצא. ואנן קיימא לן כמאן דאמר מצות צריכות כוונה: בפרקים. לקמן במתניתין מפרש מה הם הפרקים: שואל מפני הכבוד. שואל בשלום אדם נכבד שראוי להקדים לו שלום כגון אביו או רבו או שגדול ממנו בחכמה: ומשיב. ואין צריך לומר שמשיב להם שלום אם הקדימו לו: ובאמצע. הפרק: שואל מפני היראה. אדם שהוא ירא מפניו שמא יהרגהו, ואצ"ל שמשיב לו שלום. אבל מפני הכבוד לא: רבי יהודה

אומר באמצע. הפרק, שואל בשלום מי שהוא ירא ממנו, ומשיב שלום למי שמוטל עליו לכבדו: ומשיב שלום לכל אדם. שהקדים לו שלום. והלכה כר"י ובכל מקום שאסור להפסיק, כך אסור לדבר בלשון הקודש כמו בשאר לשונות: ב בין ויאמר לאמת ויציב לא יפסיק. דכתיב וזה אלהים אמת (ירמיה י), הלכך אין מפסיקין בין אני ה' אלהיכם לאמת. וכן הלכה: והיה אם שמוע נהג בין ביום בין בלילה. דכתיב בה (דברים יא) ולמדתם אותם את בניכם, ותלמוד תורה נהג בין ביום ובין בלילה: ויאמר אינו נהג אלא ביום. דאית ביה פרשת ציצית שאינה

תפארת ציון

מלכות שמים מצותה ג"כ ציוס וצלילה, כפי הכלל בכל התורה שלומדים סתום מהמפורש, ולכן לא הביא רבי כל הויכות שהי' צן זומא מתוכה עם החכמים כמ"ס בגמרא בצרייתא, מפני דעיקר דצריז של רבי הוא להביא דצרי צן זומא והחכמים דמהם נודע דמלכות זכירת יליאת מלרים הוא צין ציוס וצין צלילה.

פרק ב משנה א. אם כיוון לבו יצא. לדברי האומר מלכות צריכות כוונה צריכים לפרש דחידושו של התנא הוא דאם כיוון לבו לצאת יצא הגם שלא צריך מתחילה השני צרכות. ועוד חידוש ואם לאו לא יצא. דהכוונה מעכב. בפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב. אמרו בגמרא חסורי מחסרי והכי קתני ואין צריך לומר שהוא משיב. ואפשר לומר דרבי החסיר זה צמתכוון, מפני דהדין הוא

דהשואל שלום לרצו אינו צריך לומר חלל שלום עליך רבי וכשמשיצו צריך לומר שלום עליך רבי ומורי [עין צתוי"ט], ואם אמר רבי ואין צריך לומר שהוא משיב, היה משמע דצמשיצ אין שום חידוש מצד עצמו על שאין צו הוספה על השאלה, לכן אמר סתם ומשיצ כדי להורות דמותר להשיצ גם צרצוי דצרים כדין המשיצ, שע"כ יש חידוש צמה שאמר ר"מ ומשיצ. אך מפני דלפי פשוטו של הדברים הוא מיותר לכן אמרו בגמרא חסורי מחסרי. רבי יהודה אומר וכו'. אפשר לומר דטעם מחלוקתם הוא, דר"מ אזיל צתר כמות ההפסקה, וצממות ההפסקה אין הצדל צין שואל למשיצ לכן אינו מצדיל ציניהם, ור' יהודה אזיל צתר איכות ההפסקה, וצאיכות יש הצדל אס הוא המתחיל לדבר ואם הוא רק משיצ, וצוה המתחלוקת